36 804 Gemeenschappelijke regelingen van Regionaal Historische Centra
Verslag van een schriftelijk overleg

Vastgesteld d.d. …

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de minister d.d. 6 oktober 2026 inzake de Wijziging gemeenschappelijke regelingen elf Regionaal Historische Centra (Kamerstuk 36 804, nr. 2). Bij brief van ... heeft de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap deze beantwoord. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie
Hamstra

Adjunct-griffier van de commissie
Bosnjakovic

Inhoud

I Vragen en opmerkingen uit de fracties
- **Inbreng van de leden van de D66-fractie**
- **Inbreng van de leden van de PRO-fractie**
- **Inbreng van de leden van de CDA-fractie**
- **Inbreng van de leden van de BBB-fractie**

II Reactie van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

Inbreng van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 6 oktober 2026 over de wijzigingen van de gemeenschappelijke regelingen van de elf Regionaal Historische Centra. Deze leden vinden het van groot belang dat onze archieven goed worden bewaard en toegankelijk blijven voor iedereen. Archieven vertellen het verhaal van onze geschiedenis, maar zijn ook onmisbaar voor een transparante overheid. Ze stellen burgers, journalisten en onderzoekers in staat om overheidsbesluiten te controleren en te reconstrueren. Daarom vinden deze leden het belangrijk dat de uittreding van het Rijk uit de gemeenschappelijke regelingen zorgvuldig verloopt, zonder dat dit ten koste gaat van de toegankelijkheid, kwaliteit en continuïteit van onze archieven. Zij hebben hierover een aantal vragen.

De leden van de D66-fractie lezen dat het Rijk per 1 januari 2027 uit de gemeenschappelijke regelingen van alle elf Regionaal Historische Centra treedt. Kan de minister toelichten wat deze verandering concreet betekent voor het functioneren van de archiefcentra? Welke taken en verantwoordelijkheden komen bij de decentrale overheden te liggen en welke verantwoordelijkheden blijven bij het Rijk? Kan de minister aangeven hoe wordt gewaarborgd dat de uittreding van het Rijk niet leidt tot versnippering van het archiefbeheer? Hoe blijft de landelijke samenhang tussen de verschillende archiefcentra behouden? En op welke manier blijft het Rijk betrokken bij de ontwikkeling en uitwisseling van kennis en expertise?

De leden van de D66-fractie vinden het belangrijk dat archieven voor iedereen toegankelijk blijven. Deze leden vragen de minister of de uittreding van het Rijk gevolgen heeft voor de toegankelijkheid van archieven voor burgers en onderzoekers. Kan de minister toelichten hoe wordt voorkomen dat deze veranderingen ten koste gaan van de mogelijkheden om historische documenten en overheidsinformatie te raadplegen?

De leden van de D66-fractie benadrukken dat archieven niet alleen moeten worden bewaard, maar ook daadwerkelijk toegankelijk moeten zijn. Steeds meer overheidsinformatie wordt digitaal vastgelegd. Dit vraagt om goede digitale voorzieningen en voldoende kennis en expertise bij archiefinstellingen. Kan de minister toelichten hoe wordt voorkomen dat tussen de verschillende Regionaal Historische Centra verschillen ontstaan in de digitale toegankelijkheid van archieven? Welke landelijke afspraken bestaan er over digitalisering, digitale duurzaamheid en de uitwisseling van kennis? En welke rol blijft het Rijk hierin spelen na de uittreding uit de gemeenschappelijke regelingen?

Tot slot constateren de leden van de D66-fractie dat de wijzigingen van de gemeenschappelijke regelingen nauw samenhangen met de voorziene inwerkingtreding van de nieuwe Archiefwet op 1 januari 2027. Welke gevolgen heeft het voor de rechtsgeldigheid en uitvoering van de gewijzigde regelingen wanneer de nieuwe Archiefwet later in werking treedt? Is in dat geval voorzien in een overgangsregeling, zodat de continuïteit van het archiefbeheer gewaarborgd blijft?

Inbreng van de leden van de PRO-fractie

De leden van de PRO-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de onderhavige stukken. Zij hebben nog twee vragen.

De leden van de PRO-fractie merken op dat de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap op 5 oktober 2026 bij het Brabants Historisch Informatie Centrum in ’s-Hertogenbosch een convenant[1] tekende waarvan artikel 5 bepaalde dat OCW, het Nationaal Archief en de Regionaal Historische Centra de overtuiging delen dat particuliere rijksarchieven unieke informatie bevatten die niet te vinden is in overheidsarchieven en dat deze archieven bijgevolg een waardevol onderdeel vormen van de rijksarchiefcollectie.

[1] “RHC's en Rijk bevestigen blijvende samenwerking” (KVAN).

Deze leden vragen hoe deze overtuiging zich verhoudt tot de actuele discussie over de inperking van de taken van het Nationaal Archief. Als het Nationaal Archief erin volhardt dat het geen particuliere archieven meer opneemt, neemt de influx dan juist toe op de Regionaal Historische Centra? Krijgen deze daar voldoende middelen voor?

De leden van de PRO-fractie vragen hoe het toezicht op de Regionaal Historische Centra eruit gaat zien, nu er een specifieke uitkeringsbeschikking komt en er in feite sprake is van een overeenkomst. Wordt het toezicht van Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed straks van toepassing op de Regionaal Historische Centra?

Inbreng van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de brief over de wijziging van de gemeenschappelijke regelingen van elf Regionaal Historische Centra. Deze leden hebben in het bijzonder enkele vragen over de toekomstige bestuurlijke betrokkenheid van het Rijk bij Tresoar.

De leden van de CDA-fractie merken op dat de minister bij de recente feitelijke vragen[2] op de vraag wat de actuele stand van zaken is van de uitvoering van de aangenomen motie van de leden Bevers en Van der Molen[3] over het duurzaam behoud van Tresoar en de borging van de bestaande financiële bijdrage heeft geantwoord dat de provincie en het ministerie kiezen voor een onafhankelijk bestuurder in het Dagelijks Bestuur van Tresoar en dat deze optie momenteel gezamenlijk wordt uitgewerkt. Deze leden vragen wat hier de stand van zaken van is. In hoeverre kan deze oplossing rekenen op draagvlak bij zowel de provincie Fryslân als Tresoar? Welke alternatieven worden overwogen als hierover geen overeenstemming wordt bereikt? Is de minister bereid om op korte termijn opnieuw met de provincie Fryslân en Tresoar om tafel te gaan om gezamenlijk tot een breed gedragen oplossing te komen voor de toekomstige bestuurlijke betrokkenheid van het Rijk? Zo nee, waarom niet?

Inbreng van de leden van de BBB-fractie

De leden van de BBB-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de wijziging van de gemeenschappelijke regelingen van elf Regionaal Historische Centra. Deze leden hebben hierover een aantal vragen en opmerkingen.

De leden van de BBB-fractie vragen aandacht voor de financiële, bestuurlijke en personele gevolgen van de uittreding van het Rijk uit de gemeenschappelijke regelingen van de Regionaal Historische Centra (RHC's). Deze leden hechten aan goed toegankelijke regionale archieven en achten het van belang dat deze wijziging niet leidt tot extra financiële risico's en uitvoeringslasten voor gemeenten en provincies.

---

[2] Kamerstuk 37 035-VIII, nr. 3

[3] Kamerstuk 36 200-VIII, nr. 133

De leden van de BBB-fractie vragen de minister toe te lichten hoe wordt gewaarborgd dat de specifieke uitkering (SPUK) voor het beheer van de fysieke rijksarchieven structureel kostendekkend is en blijft. Deze leden vragen daarbij expliciet in te gaan op de volledige compensatie van loon- en prijsontwikkelingen, zodat gemeenten en provincies niet hoeven bij te dragen aan de uitvoering van rijkstaken.

De leden van de BBB-fractie vragen hoe wordt omgegaan met onvoorziene exploitatietekorten die samenhangen met het beheer van het rijksdeel van de archieven. Deze leden verzoeken de minister toe te lichten of binnen de SPUK-systematiek een vangnetregeling wordt opgenomen om te voorkomen dat deze risico's eenzijdig bij de deelnemende decentrale overheden terechtkomen. Daarnaast vragen zij inzicht in de eenmalige juridische, organisatorische en administratieve kosten van de ontvlechting en in de afspraken over eventuele overschrijdingen daarvan.

De leden van de BBB-fractie vragen aandacht voor de samenloop van de uittreding van het Rijk en de invoering van de nieuwe Archiefwet. Deze leden vragen de minister inzichtelijk te maken of de RHC's en de deelnemende overheden voldoende personeel, deskundigheid en financiële middelen hebben om beide veranderingen gelijktijdig op te vangen. Daarbij vragen zij specifiek aandacht voor de gevolgen van de verkorting van de overbrengingstermijn van twintig naar tien jaar en de daarmee samenhangende werk- en kostendruk.

De leden van de BBB-fractie vragen welke concrete technische, personele en financiële ondersteuning het Rijk de elf RHC's gedurende de transitie biedt. Deze leden vragen daarbij toe te lichten hoe wordt voorkomen dat de continuïteit van het archiefbeheer en de dienstverlening aan onderzoekers en burgers onder druk komen te staan.

De leden van de BBB-fractie vragen de minister de gevolgen voor de rechtspositie en de cao-voorwaarden van het personeel uiteen te zetten, in het bijzonder voor medewerkers die geheel of gedeeltelijk onder het rijkskader vallen. Deze leden vragen de minister te waarborgen dat medewerkers als gevolg van deze bestuurlijke wijziging niet achteruitgaan in hun arbeidsvoorwaarden.

De leden van de BBB-fractie vragen daarnaast aandacht voor de bestuurlijke gevolgen van het wegvallen van het Rijk als deelnemer en de toetreding van nieuwe gemeenten. Deze leden vragen hoe wordt voorkomen dat de afstemming tussen de deelnemende overheden leidt tot een grotere bestuurlijke last en hoe geschillen over kostenverdeling, huisvesting en eventuele uittreding worden opgelost.

De leden van de BBB-fractie vragen voorts hoe de toegankelijkheid en samenhang van regionale archieven worden gewaarborgd wanneer nieuwe digitale rijksarchieven bij het Nationaal Archief worden ondergebracht, terwijl de bestaande fysieke rijksarchieven bij de

RHC’s blijven. Deze leden vragen de minister toe te lichten hoe onderzoekers, historici en burgers deze collecties in samenhang kunnen blijven doorzoeken en raadplegen.

De leden van de BBB-fractie vragen ten aanzien van de fysieke rijksarchieven hoe de verantwoordelijkheden voor beheer, huisvesting en bijbehorende risico’s worden vastgelegd. Deze leden vragen daarbij te verduidelijken welke partij de kosten draagt bij onverwachte huisvestingsproblemen, noodzakelijke investeringen of aanvullende eisen aan het behoud van de collecties.

De leden van de BBB-fractie vragen hoe gemeenteraden en Provinciale Staten in staat worden gesteld hun controlerende taak goed uit te oefenen. Deze leden vragen de minister toe te lichten welke informatie en instrumenten beschikbaar komen om te beoordelen of de rijksbijdrage toereikend is voor de uitvoering van de overeengekomen taken en hoe decentrale overheden kunnen handelen wanneer die bijdrage tekortschiet.

II Reactie van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap